

Twitterrevolutie in Iran

**Auteur: Annemiek van Riet
Student Nieuwe Media en Digitale Cultuur
Universiteit Utrecht**

Contact:

annemiekvanriet@hotmail.com

<http://nl.linkedin.com/in/annemiekvanriet>

<http://www.twitter.com/miekypieky>

Januari 2010

Introductie

In de meeste landen ter wereld wordt internetcensuur toegepast. Ook in vele landen in de westerse wereld is in zekere mate sprake van internetcensuur. In deze landen – bijvoorbeeld Nederland, België en Duitsland – gaat het hoofdzakelijk om censuur van internetpraktijken die niet in overeenstemming zijn met de wet. Onder andere websites met kinderporno en rechts-extremistische websites worden geblokkeerd. In veel landen gaat de censuur van het internet echter een stuk verder. In deze landen worden bijvoorbeeld belangrijke nieuwssites of sites van mensenrechtenorganisaties geblokkeerd. De internationale organisatie Reporters Without Borders (2009b) heeft in het rapport "Internet Enemies" twaalf landen bestempeld als "vijanden van internet": landen die van het internet een intranet hebben gemaakt om te voorkomen dat de inwoners van deze landen toegang krijgen tot als ongewenst bestempelde informatie. Iran is een van de twaalf landen waar al enkele jaren strenge internetcensuur wordt toegepast (Tait, 2006). Echter, het blokkeren van websites bereikte een hoogtepunt tijdens en na de presidentsverkiezing van 2009. Volgens de regering had zittend president Ahmadinejad de meeste stemmen gekregen en zou dus zijn positie behouden. De uitslag van de verkiezing werd echter door velen bekritiseerd omdat de verkiezing niet eerlijk verlopen zou zijn. Direct nadat de uitslag van de verkiezing bekend werd gemaakt werden alle media in het land, maar vooral het internet, streng gecontroleerd. Berichten over fraude tijdens de verkiezing werden de dag van de verkiezingsuitslag en in de dagen daarna verwijderd, websites van de andere presidentskandidaten en verschillende binnen- en buitenlandse nieuwssites werden geblokkeerd (Reporters Without Borders, 2009a). Bloggers die zich uitspraken tegen het regime of die opvattingen hadden die in strijd waren met de ideeën van de leiders werden opgepakt en veroordeeld tot enkele maanden of zelfs jaren celstraf (Reporters Without Borders, 2009b).

Hoewel de Iraanse overheid op vele niveaus probeert het internet te controleren, blokkeren en filteren, zijn er toch enkele gaten in de vele beveiligingssystemen te vinden. In Iran zijn er een aantal mensen geweest die zich actief hebben verzet tegen het censuurbeleid en hebben geprobeerd de internetblokkades te omzeilen om toch hun meningen op het internet te kunnen verkondigen. De website Twitter is hier een voorbeeld van. Deze sociale netwerksite werd direct na de presidentsverkiezing het medium waarop het snelste en het eerste nieuws uit Iran bekend werd gemaakt (Sennhauser, 2009). De netwerksite heeft er niet alleen toe geleid dat de Iraanse bevolking zijn berichten naar de buitenwereld kon sturen, maar had ook tot gevolg dat mensen uit de rest van de wereld zich wilden inzetten om de Iraanse bevolking te helpen

bij hun verzet. In dit artikel onderzoek ik in hoeverre en onder welke voorwaarden het censuurbeleid tijdens de Iraanse presidentsverkiezing heeft geleid tot het ontstaan van counter-powers.

Counter-power is volgens Castells de mogelijkheid die sociale actoren (individuen of organisaties) hebben om de bestaande machtsverhoudingen die in een samenleving bestaan en in stand worden gehouden, in twijfel te trekken en uiteindelijk te veranderen. In elke samenleving is sprake van sociale bewegingen die zich inzetten om de heersende opvattingen van de geïnstitutionaliseerde macht te veranderen (Castells, 2007). In Iran zijn de gebruikers van Twitter, mensen die de censuur ontduiken, en de mensen uit andere landen die Iraanse burgers helpen de censuur te omzeilen, voorbeelden van zo'n sociale beweging. Lefèbvre is van mening dat ruimte zowel sociaal als politiek is. Ruimte wordt vormgegeven voor historische en natuurlijke processen en door politieke processen. Echter, ruimte is zoals gesteld ook sociaal: geproduceerd door sociale krachten (Elden, 2004). Door de tendensen van censuur en het ontduiken van censuur op het internet in Iran kan internet zowel opgevat worden als een politieke – gecensureerde – ruimte, als een sociale ruimte – met meer vrijheden voor de bevolking. Deze twee opvattingen van ruimte, internet in dit geval, staan tegenover elkaar en er ligt geen compromis tussen deze twee opvattingen.

Censuur en macht

Ronald Deibert en Nart Villeneuve beschrijven in het hoofdstuk "Firewalls and Power: An Overview of Global State Censorship" (2005) verschillende methoden die door landen worden gehanteerd om content op internet te filteren. Over Iran schrijven de auteurs: "Iran ISPs [Internet Service Providers, AvR] filter access to pornography, news, religious and dissident websites. However, some ISPs have not implemented filtering measures at all." (Deibert en Villeneuve, 2005: 121). Ook melden de auteurs dat de internettoegang in Iran "is restricted to a significant number of sites, but sporadically implemented by different ISPs." (Deibert en Villeneuve, 2005: 121). De focus van het filteren van websites ligt vooral op sites over Iran zelf, en dan voornamelijk op content die in het Perzisch is geschreven en een kritische houding ten opzichte van de regering uitdraagt. Ook worden websites geblokkeerd die politiek gevoelige onderwerpen aan bod laten komen, zoals content over homoseksualiteit en vrouwenrechten. Opvallend aan de internetcensuur in Iran is dat de geblokkeerde content per internetprovider kan variëren. Dit komt doordat de verschillende providers verschillende systemen gebruiken om de inhoud van websites te filteren. Om te voorkomen dat websites die volgens de overheid misschien niet door verschillende filteringsoftware worden geblokkeerd toch kunnen

worden bezocht, heeft de Iraanse overheid ook een lijst opgesteld met categorieën van websites die door elke internetprovider moeten worden geblokkeerd. Hierbij ligt de nadruk op websites met een politieke inhoud, waaronder weblogs (OpenNet Initiative, 2009). De organisatie OpenNet Initiative, een organisatie die het filteren en controleren van internet en internetgebruik onderzoekt in en in kaart brengt, is van mening dat het systeem van internetcensuur in Iran een van de meest veelomvattende en ontwikkelde systemen ter wereld is. Niet alleen worden websites op het niveau van internetproviders gefilterd, maar ook promoot de regering van het land software die het internetgebruik op huiselijk niveau filtert (OpenNet Initiative, 2009).

Ook Sennhauser concludeert aan het eind van zijn rapport over Iran dat de censuur die wordt toegepast in het land zeer geavanceerd is. Hij meent dat het moeilijk, maar niet onmogelijk is om het censuurbeleid te ontwijken: "It will require a great deal of work, however, and developing and improving on existing tools, or even creating new tools. With a dedicated effort to circumvent it, the Iranian firewall will be routed around." (Sennhauser, 2009: 30). Zowel vanuit de Iraanse bevolking als vanuit betrokkenen uit de rest van de wereld bestaat de behoefte om de censuur in Iran de ontduiken en anderen te helpen het nieuws uit Iran wereldkundig te maken. Via internet kan nieuws uit Iran snel in de media gebracht worden en door de toestanden in het land wereldkundig te maken kunnen inwoners van Iran hun onvrede met het regime uiten. Castells beschrijft in "Communication, Power and Counter-Power" (2007) hoe politieke macht en media nauw met elkaar verbonden zijn: "Wat niet bestaat in de media bestaat niet in de gedachten van het publiek [...]. Hierdoor is een politieke boodschap noodzakelijkerwijs een mediaboodschap." (2007: 241) Dit betekent niet dat de media de daadwerkelijke machthebbers zijn, maar dit heeft wel tot gevolg dat machtsverhoudingen in de media worden bepaald.

Censuur op internet is een problematisch fenomeen. Allereerst heeft het internet zo'n twintig jaar de tijd gehad om exponentieel te groeien tot een enorm en voornamelijk zelfregulerend orgaan (Ebbs en Rheingold, 1994). Het internet is ontworpen om op een efficiënte manier informatie over wereldwijde netwerken te versturen. Censuur is niet geïmplementeerd in deze basisfunctie van het wereldwijde web (Brown, 2008). Om die reden is het moeilijk om met terugwerkende kracht internetregulatie in te voeren. Het ontbreken van een duidelijke hiërarchische structuur heeft het internet ook een enigszins anarchistisch karakter gegeven. Voorstanders van het opleggen van internetregulering zijn van mening dat het internet te groot is geworden om het oorspronkelijke karakter in stand te houden en dat het internet radicaal veranderd moet worden: "As the network evolves into the 'information highway' so will the traffic control, systems, the toll gates,

and the laws governing its use appear.” (Ebbs en Rheingold, 1994: 30). Echter, oprichter van de Electronic Frontier Foundation – een organisatie die zich inzet voor vrijheid in een genetwerkte samenleving – John Gilmore, heeft zeer treffend gezegd: “The Net interprets censorship as damage and routes around it.” (Boyle, 2007: 178).

Iran heeft gemiddeld de meeste internetgebruikers van alle landen in het Midden-Oosten. 35 procent van de inwoners van Iran hebben toegang tot internet; het gemiddelde percentage in het Midden-Oosten ligt rond de 26 procent (OpenNet Initiative, 2009). Echter, het feit dat veel inwoners van Iran toegang hebben tot het internet zegt niets over hoe vrij het internetgebruik is. In 2006 werd er een wet aangenomen in Iran waardoor het voor internetproviders verboden werd om mensen thuis internet met een hogere snelheid dan 128 kilobits per seconde aan te bieden. Hierdoor is het internet te langzaam om multimediale content te kunnen downloaden (Tait, 2006). Hoewel het internet in Iran nu onder een van de strengste internetcensuurregimes wereldwijd valt, is de situatie ook anders geweest. In “A Report on the Status of the Internet Access in Iran” is te lezen dat er een periode is geweest dat het internet in Iran onder vrijwel geen enkele staatscontrole stond:

“Internet was free of censorship in Iran and soon became a place for the manifestation of suppressed demands of the youth. This resulted in the government giving more heed to the Internet and led to the people losing more and more of the freedom the Internet offered them.”

(Iran CSOs Training & Research Center, 2005: 9)

Maar deze vrijheid heeft niet lang mogen duren. Het internet werd al gauw onder strenge controle geplaatst en de vrijheid maakte plaats voor onderdrukking. Vanaf 2001 werden er steeds meer wetten aangenomen die de overheid een grotere controle over de inhoud en de toegankelijkheid van het internet gaven (Iran CSOs Training & Research Center, 2005). Alle maatregelen die sindsdien zijn genomen om internettoegang te beperken en het gebruik van internet te controleren, hebben geleid tot wat nu door meerdere organisaties het meest geavanceerde repressieve internetcensuurbeleid ter wereld wordt genoemd (Sennhauser; OpenNet Initiative).

Tegencensuur

Behalve een aangescherpte internetcensuur, werden in Iran tijdens en na de presidentsverkiezing ook andere maatregelen genomen om te voorkomen dat er politieke onrust zou ontstaan in het land. Allereerst werd er na de verkiezing een verbod op “ongeautoriseerde publieke bijeenkomsten” gelegd (Addis, 2009). Ook werden de

mobiele telefoonnetwerken voor een groot deel platgelegd waardoor nog slechts beperkt telefoonverkeer mogelijk was (Addis, 2009). Ondanks al deze strenge maatregelen waren er genoeg mensen in Iran die erin slaagden de censuur te doorbreken en nieuws over de grenzen te sturen. Er zijn een aantal elementen die hieraan hebben bijgedragen:

Allereerst is de Iraanse bevolking reeds in hoge mate gedigitaliseerd. Hoewel het thuisinternet nog altijd erg langzaam is, heeft een groot deel van de bevolking toegang tot het internet. Ook bieden vele universiteiten en bedrijven goede en snelle internetverbindingen aan (Iran CSOs Training & Research Center, 2005). De blogosfeer is ook zeer populair in Iran. Iraanse blogs behoren tot de grootste en meest actieve sferen ter wereld (OpenNet Initiative, 2009). Hier komt bij dat met name jongeren gewend zijn aan het delen van meningen via internet. Internet is lange tijd het minst gecontroleerde medium in Iran geweest, waardoor het voor vele inwoners van Iran een geschikte plek was om opvattingen te delen met anderen (Iran CSOs Training & Research Center, 2005). Ten tweede heeft de mobiele telefoon een belangrijke rol gespeeld in het ontduiken van censuur omdat gebruikers van Twitter niet alleen via internet een bericht op de website kunnen plaatsen, maar ook door een sms te versturen met een mobiele telefoon. Een internetverbinding is dus niet noodzakelijk om berichten te plaatsen op Twitter. Om het gebruik van Twitter in Iran te blokkeren zou de overheid ofwel het volledige sms-verkeer moeten platleggen, of elk afzonderlijk sms-bericht moeten controleren (Musgrove, 2009). Ten derde kwam er vanuit het buitenland hulp om het gebruik van Twitter in Iran te kunnen hanteren. Zo heeft de organisatie achter de website Twitter een belangrijke update uitgesteld. Deze systeemupdate zou ervoor zorgen dat de site enige tijd niet bereikbaar zou zijn. Na een verzoek van de Amerikaanse overheid heeft de leiding van Twitter laten weten de update uit te stellen vanwege de rol die Twitter innam als "important communication tool in Iran (Stone, 2009)." (Pleming, 2009). Tot slot hebben verschillende Iraanse inwoners een oproep gedaan aan internetgebruikers uit andere landen om proxy-servers beschikbaar te stellen. Door via een proxy-server het internet op te gaan blijft een gebruiker anoniem. Iraanse internetgebruikers kunnen zo via een buitenlandse server het internet op en de Iraanse internetcensuur ontwijken (LaVallee, 2009). Er is zelfs een handleiding geschreven om de Iraanse internetgebruikers te helpen: "How to set up a proxy for Iranian citizens" (Heap, 2009).

Volgens de opvattingen van Lefèbvre en Castells kan verklaard worden hoe counter-powers in Iran hebben kunnen ontstaan. Het internet kan opgevat worden als een sociaal geconstrueerde ruimte waaraan gebruikers van het web een bepaalde functie hebben toegeschreven (Elden, 2004), namelijk de functie van klankbord. Hoewel het internet van

origine niet is ontwikkeld als ruimte om verschillende meningen te poneren, heeft het internet in Iran – maar ook in vele andere landen deze rol wel gekregen. Omdat de traditionele media in Iran onder censuur stonden, was het internet een alternatieve nieuwsbron. Websites werden opgezet om gecensureerde kranten te vervangen, en het heeft een tijd geduurd voordat het internet streng en effectief gecontroleerd kon worden door de overheid (Feuilherade, 2002). Doordat het internet al langere tijd de mogelijkheid heeft geboden aan de Iraanse internetgebruikers om hun mening te verkondigen, is het internet een podium geworden voor verschillende sociale bewegingen. De invoering van internetcensuur heeft niks kunnen veranderen aan de opvatting die in Iran bestond over het internet en de functie die het internet heeft gekregen van Iraanse internetgebruikers.

De rol die het internet speelt in Iran heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan het ontstaan van counter-powers. Het toepassen van internetcensuur is een duidelijk voorbeeld van de macht die de Iraanse overheid wil uitoefenen op het internet. Counter-power is, zoals eerder in dit artikel beschreven, de mogelijkheid voor sociale actoren om bestaande machtsrelaties te bekritisieren en eventueel te veranderen. Het ontduiken van internetcensuur is een signaal van kritiek op het censuurregime. Opvallend aan de kwestie in Iran is het feit dat de Iraanse bevolking hulp van buitenaf kreeg om de internetcensuur te ontduiken en nieuws over de presidentsverkiezing naar buiten te brengen, doordat mensen uit het buitenland proxy's beschikbaar stelden voor Iraanse internetgebruikers (LaVallee, 2009). Tot slot wil ik graag nog een derde vorm van verzet duiden, namelijk de kritiek vanuit Westerse gebruikers van Twitter op nieuwszender CNN (Nolte, 2009a): een enorme hoeveelheid Twittersaars (gebruikers van Twitter) hebben via de sociale netwerksite hun ongenoegen laten merken over het feit dat CNN nauwelijks berichtte over de protesten in Iran.

De beschreven counter-powers hebben wisselende invloeden gehad: de term "IranElection" is wekenlang een van de meest populaire en veelgebruikte termen op Twitter geweest. In de periode van 7 tot 26 juni werd ruim twee miljoen keer getwitterd (een bericht geplaatst op Twitter) over Iran. De top 10 procent van Iraanse Twittersaars waren verantwoordelijk voor 65,5 procent van deze tweets (berichten op Twitter) (Cashmore, 2009). Het is echter niet duidelijk welk effect de populariteit van het onderwerp op internet heeft gehad, behalve een verhoogde interesse in de kwestie van bepaalde Twittersaars. Het is echter niet ondenkbaar dat het populaire onderwerp "CNNFail" weldegelijk invloed heeft gehad op de aandacht die de nieuwszender vervolgens aan de opstanden in Iran gaf: "Before the Twitter trends, CNN had relatively little coverage of the election results. After Twitter users blasted the news organization,

CNN's home page moved the story to the top." (Nolte, 2009a). Op deze manier hebben gebruikers van Twitter met succes een verandering teweeg gebracht. Als gesteld wordt dat media bepalen waar macht wordt geconstrueerd, heeft in het geval van de Iraanse verkiezing het medium Twitter duidelijk gemaakt dat veel mensen onvrede hadden met de berichtgeving van CNN over de verkiezingsuitslag. Dit massale tegengeluid heeft ervoor gezorgd dat er een counter-power ontstond die een bepaalde macht had en dus invloed kon uitoefenen op het medium. Dit verklaart de enorme hoeveelheid gebruikers die zich aansloten bij de anti-CNN-Tweets. Vervolgens heeft deze counter-power de berichtgeving van CNN kunnen veranderen: het onderwerp kreeg meer aandacht op de nieuwszender. Zoals Castells heeft beschreven:

"[...] [S]ocial movements may be progressive or reactionary or just alternative without adjectives. But in all cases they are purposive collective actions aimed at changing the values and interests institutionalized in society, what is tantamount to modify the power relations."
(2007: 249)

De invloed van Twitter

Nolte schrijft aan het eind van zijn artikel dat de verkiezing in Iran waarschijnlijk nog lang herinnerd zal worden. Niet vanwege de verkiezing zelf, maar vanwege de rol die sociale media hebben gespeeld om de bevolking te helpen hun boodschap naar buiten te brengen (Nolte, 2009b). Of Twitter daadwerkelijk heeft gefungeerd als spreekbuis voor de Iraanse bevolking valt echter te betwisten. Wel kunnen een aantal uitspraken met zekerheid gedaan worden:

- Er ontstond snel na de verkiezing een consensus onder gebruikers van Twitter om een bericht te plaatsen met daarin de term "iranelection"; "valuing said tweet as a relevant message related to the political events in Iran." (Beilin, 2009) Twitteraars die een bericht met de term gebruikten benadrukten hierbij het belang van de aandacht die aan de kwestie geschonken zou moeten worden. Doordat het niet ongebruikelijk is om op Twitter belangrijke termen aan te duiden met het symbool #, kunnen termen eenvoudig gezocht worden. Ook worden dringende, belangrijke of populaire zoektermen snel opgepikt door andere gebruikers die deze term weer verder verspreiden. Door dit sneeuwbaaleffect kan een bepaald onderwerp in korte tijd enorm onder de aandacht gebracht worden (Grossman, 2009).
- Een plotselinge populariteit van een bepaald onderwerp op Twitter kan ervoor zorgen dat de traditionele media – nieuwszenders, kranten – zich geroepen om meer of überhaupt aandacht aan dit onderwerp te schenken. De populaire term

“CNNfail”, waarmee gebruikers van Twitter duidelijk maakten dat zij vonden dat CNN steken liet vallen in de berichtgeving over de opstanden in Iran is hier een voorbeeld van. Na de vele tweets over het falen van CNN heeft de nieuwszender de berichtgeving over Iran snel prominent op hun website geplaatst (Nolte, 2009a). Nadat CNN hun berichtgeving over Iran intensiverde nam de stroom Twitter-aanklachten langzaam af (Poniewozik, 2009).

Maar waar heeft deze golf van aandacht voor de situatie werkelijk toe geleid? Er is vooralsnog geen harde data over de daadwerkelijke impact van Twitter op de situatie in Iran, behalve de aandacht die in de westerse wereld ontstond voor de kwestie. De cijfers zijn indrukwekkend, miljoenen berichten op Twitter over Iran, maar er is vrijwel geen informatie over de invloed die dit heeft gehad op de inwoners van Iran. Kase Wichman schrijft: “As painful as it may be to admit, no lives are being saved, and no change is being made [...]” (Wichman, 2009).

De daadwerkelijke kracht die Twitter heeft is de grote aandacht die op korte termijn op wereldwijde schaal gegenereerd kan worden. Sociale groeperingen kunnen zich via het netwerk laten horen en bijval zoeken bij gelijkgestemden. Op deze manier kunnen traditionele media beïnvloed worden. En zoals Manuel Castells schrijft: “the media have become the social space where power is decided.” (2007: 238). Wat Iran betreft heeft Twitter de geïnstitutionaliseerde machtsrelaties beïnvloed en veranderd door communicatie over het onderwerp voor vele mensen, wereldwijd te faciliteren.

Literatuurlijst

Addis, Casey L. "Iran's 2009 Presidential Elections" *Congressional Research Service* 6 juli 2009. Geraadpleegd op 15 december 2009.

Online op: <http://fas.org/sqp/crs/mideast/R40653.pdf>

Beilin, Jonathan, et al. "The Iranian Election on Twitter. The First Eighteen Days." *Web Ecology Project* 26 juni 2009. Geraadpleegd op 9 januari 2010.

Online op: <http://www.webecologyproject.org/wp-content/uploads/2009/08/WEP-twitterFINAL.pdf>

Boyle, James. *Foucault in Cyberspace. Surveillance, Sovereignty, and Hard-Wired Censors*. 2007.

Online op: <http://www.law.duke.edu/boylesite/foucault.htm>

Brown, Ian. "Internet Filtering: Be Careful What You Ask For" *Freedom and Prejudice. Approaches to Media and Culture*. Red. Süheyla Kirca Schroeder en Luett Hanson. Istanbul: Bahcesehir University Press, 2008. 74-91.

Cashmore, Peter. "Staggering #IranElection Stats: 2 Million+ Total Tweets." *Mashable. The Social Media Guide* Juli 2009. Geraadpleegd op 9 januari 2010.

Online op: http://mashable.com/2009/07/01/iranelection-stats/#disqus_thread

Castells, Manuel. "Communication, Power and Counter-power in the Network Society." *International Journal of Communication* 1.1 (2007): 238-266.

Deibert, Robert J., en Nart Villeneuve. "Firewalls and Power: An Overview of Global State Censorship of the Internet." *Human Rights in the Digital Age*. Red. Andrew Murray en Mathias Klang. Londen: The GlassHouse Press, 2005. 111-124.

Online op: <http://www.100megsfree4.com/andrewmurray/Ronald%20Diebert.pdf>

Ebbs, Geoffrey, en Howard Rheingold. "Censorship on the Information Highway" *Information Management & Computer Security* 2.4 (1994): 30-31.

Elden, Stuart. "There Is a Politics of Space Because Space Is Political": *Henri Lefèbvre and the Production of Space*. 2004.

Online op: <http://anarchitektur.com/aa01-Lefèbvre/elden.html>

Feuilherade, Peter. "Iran's banned press turns to the net." *BBC News* 9 augustus 2002. Geraadpleegd op 10 januari 2010.

Online op: http://news.bbc.co.uk/2/hi/not_in_website/syndication/monitoring/media_reports/2183573.stm

Grossman, Lev. "Iran Protests. Twitter, the Medium of the Movement." *Time* 17 juni 2009. Geraadpleegd op 11 januari 2010.

Online op: <http://www.time.com/time/world/article/0,8599,1905125,00.html>

Heap, Austin. "How to set up a proxy for Iran citizens." *AustinHeap* 15 juni 2009. Geraadpleegd op 10 januari 2010.

Online op: <http://blog.austinheap.com/how-to-setup-a-proxy-for-iran-citizens>

Iran CSOs Training & Research Center. "A report on the status of the Internet Access in Iran." *Iran CSOs Training & Research Center* November 2005. Geraadpleegd op 10 januari 2010.

Online op: http://www.genderit.org/upload/ad6d215b74e2a8613f0cf5416c9f3865/A_Report_on_Internet_Access_in_Iran_2_.pdf

LaVallee, Andrew. "Web Users in Iran Reach Overseas for Proxies." *The Wall Street Journal* 15 juni 2009. Geraadpleegd op 10 januari 2010.

Online op: <http://blogs.wsj.com/digits/2009/06/15/web-users-in-iran-reach-overseas-for-proxies>

Musgrove, Mike. "Twitter Is a Player In Iran's Drama." *Washington Post* 17 juni 2009. Geraadpleegd op 10 januari 2010.

Online op: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2009/06/16/AR2009061603391.html>

Nolte, Harold. "#CNNFail. Twitter users blast CNN's lack of Iranian election coverage." *Examiner* 14 juni 2009a. Geraadpleegd op 11 januari 2010.

Online op: <http://www.examiner.com/x-6207-Using-Computers-Examiner~y2009m6d14-CNNFail--Twitter-users-blast-CNNs-lack-of-Iranian-coverage>

---. "#iranelection. Twitter topics & historic events." *Examiner* 3 juli 2009b. Geraadpleegd op 10 januari 2010.

Online op: <http://www.examiner.com/x-6207-Using-Computers-Examiner~y2009m7d3-iranelection--amazing-Twitter-trending-topic-stats-and-historic-events-cited>

OpenNet Initiative. "Internet Filing in Iran." *OpenNet Initiative* 16 juni 2009. Geraadpleegd op 2 januari 2010.

Online op: http://opennet.net/sites/opennet.net/files/ONI_Iran_2009.pdf

Pleming, Sue. "U.S. State Department speaks to Twitter over Iran." *Reuters* 16 juni 2009. Geraadpleegd op 10 januari 2010.

Online op: <http://www.reuters.com/article/idUSWBT01137420090616>

Poniewozik, James. "Iranians Protest Elections, Tweeps Protest CNN." *Time* 15 juni 2009. Geraadpleegd op 11 januari 2010.

Online op: <http://tunedin.blogs.time.com/2009/06/15/iranians-protest-election-tweeps-protest-cnn/>

Reporters Without Borders. "Internet Enemies." *Reporters Without Borders* 12 maart 2009a. Geraadpleegd op 15 december 2009.

Online op: http://www.rsf.org/IMG/pdf/Internet_enemies_2009_2_-3.pdf

---. "Massive censorship accompanies Ahmadinejad 'victory'". *Reporters Without Borders* 13 juni 2009b. Geraadpleegd op 15 december 2009.

Online op: http://www.rsf.org/spip.php?page=article&id_article=33397

Sennhauser, Morgan. *The State of Iranian Communication. Manipulation and Circumvention*. 2009.

Online op: http://74.125.77.132/search?q=cache:HPjvn_HI9S0J:iranarchive.openmsl.net/SoIC-1.21.pdf+%22the+tate+of+iranian+communication%22&cd=1&hl=nl&ct=clnk&gl=nl

Stone, Biz. "Down Time Rescheduled." *Twitterblog* 15 juni 2009. Geraadpleegd op 10 januari 2010.

Online op: <http://blog.twitter.com/2009/06/down-time-rescheduled.html>

Tait, Robert. "Censorship fears rise as Iran blocks access to top websites." *The Guardian* 4 december 2006. Geraadpleegd op 10 januari 2010.

Online op: <http://www.guardian.co.uk/technology/2006/dec/04/news.iran>

Wichman, Kase. "Iran Elections: Quit Turning Your Twitter Avatars Green and Do Something." *The Huffington Post* 23 juni 2009. Geraadpleegd op 11 januari 2010.

Online op: http://www.huffingtonpost.com/kase-wickman/iran-elections-quit-turni_b_219753.html